

אני דר' מיכאל שטרים, סטודנט במסלול הסבה של אקדמאים להוראת מדעים בחטיבה עליונה, כיום מורה לגינה לימודית בבית ספר יסודי בראש"צ, חקרתי את נושא המשמעת וניהול כיתה, על ידי השתתפות בקורס מחקר איכותני, קיום דיאלוג עם המרצה בקורס, בצוע מטלות הקורס, קריאת ספרות וטקסטים של תלמידים, בצוע תצפיות וראיונות עם תלמידים ואנשי חינוך בבית הספר.

מצאתי שאני לומד להיות מורה

בעבר ראיתי את המורה המקצועי כ"מנהיג" שיוביל את התלמידים להנות מרזי המדעים ולהתאהב במחקר המדעי. בפועל נתקלתי בבעיות ניהול כיתה ומשמעת, בדפוסי התנהגות שלדעתי הם סוג של **אלימות**.

בתחילת שנת הלימודים לא היו לי רגישויות שיש לי היום. בין ההישגים הגדולים שלי בקורס אני מונה את ההסתכלות על עצמי וטיפול יכולת אמפתית לתלמידים. התחלתי לרכוש ניסיון בניתוח טקסטים, עריכת תצפיות וראיונות. עבורי זהו שיא של כל הזמנים באתגר האישי בביצוע עצמו, ובעיקר בהנאה שבאה עם הניתוח. הופתעתי מאד מיכולת הכתיבה שלי, הקריאה והניתוח של טקסטים נרטיביים. זה בהחלט חדש אצלי!

לדוגמה אני מביא חיבור שכתבה תלמידה בכיתה ד', ואתיחס לשלושה משפטים מתוכו:

(1) אומרת התלמידה בצורה ברורה 'אתה צריך לדבר איתנו בנעימות ובמילים שאנחנו אוהבים'. החלק הראשון דן בטון הדיבור, החלק השני בתוכן. חכם ומתוחכם – כמעט שפה תנכ"ית. הבנתי שיש להעיר לחניכים על הדברים הטובים, היפים, הנכונים שהם עושים ("לחלק אסימונים"). הכיתה כמו הד, עונה איך שדיברת אליה.

(2) 'לתת לנו לענות לך וכשאנחנו מצביעים תיתן רשות': מתפקידי לתת להם לענות וגם לתת להם את רשות דיבור. זו סוגייה חשובה לי ביותר: הרגשת הדיכוי, סתימת הפה, חוסר היכולת או הזכות להשמע, בעיקר של החניכים השקטים. במיוחד אלו ה"חנונים", ואלו חסרי הביטחון העצמי והתעוזה. מרכיב חשוב זה של הכיתה הוא "רוב דומם". מרביתם תלמידים מצוינים הצמאים לדעת, רוצים ללמוד ולהצליח, אבל - יש מציאות אחרת בכיתה. יש צעקנים, יש בעלי ביטחון עצמי גבוה, שיגיבו ויתנו תשובה בצעקה, ללא רשות. שלא לדבר על החוצפנים והבריונים השליליים, שמנצלים רגעי חולשה וחוסר שליטה "להטיל את מרותם" על מהלך העיניינים בשעור. אני מיחס להתנהגות כזו סוג של אלימות, ואני מרגיש שמוטלת עלי החובה למגרה, לתעל את האנרגיה והפעילות לאפיקים יצירתיים חיוביים. יש להיות רגיש ואמפתי לצרכים של כל אחד ואחד מן החניכים.

(3) 'זה בסדר שאתה לפעמים צועק, אם הכיתה מרעישה זה בסדר'. כלומר הייתי בסדר לצעוק. התלמידים מצפים ממני לצעוק עליהם ולהציב להם את הגבולות. אבל מאידך גם הבנתי שצעקות אינן הפיתרון, שהרמת הקול זו רק צורה של ניסיון להשלטת מרות. עצמת הקול היא כמובן כלי ליצירת עניין וגיוון בהוראה. דיבור שקט יכול בהרבה מקרים להיות הרבה יותר יעיל ביצירת שקט.

נושא המשמעת בכיתה קשור גם בפיתוח תרבות חברתית ומנהיגות חיובית. הבעיה של השלטת משמעת בכיתה נראית לי היום כעניין של ניסיון, כמו בנהיגה. רק שעות מרובות של נהיגה במצבים שונים מקנה את הניסיון הנדרש לדעת לנהוג היטב. אין "זינוק בעלייה" דומה לנהיגה בגשם שוטף. רעש בכיתה לא בהכרח מעיד על חוסר משמעת – אולי זה חוסר עניין? בעיית משמעת של תלמיד א' אינה דומה לבעיית ההתנהגות של ב'. אני מרגיש שבמהלך החודשים האלו עשיתי כבר דרך ארוכה משלב שאלת השאלות לשלב של חיפוש דרכים לפיתרון בעיות, ביכולת להבחין בהבדלים כאלו.

לסיכום – למדתי כי השלטת משמעת באופן של ענישה היא טרור והפחדה – וזו אלימות לשמה, וטווח השפעתה קצר! לעומתה הערות חיוביות על התנהגות טובה בונות ויוצרות אישיות והשפעתן לטווח ארוך ומצטבר.

חוקר-מה חמורה צריך עולם נבי שניה של

1. אתה צריך עבר אתה הנחות והלם אתה אהבים

2. אתה שני ענין עם וכאלה מצפים תוך השל את

3. זה הסדר שאתם עומדים בצד אם הכוח אתה

זה הסדר אתה אם אנשי עאצאן זה ענין. ככה
אנחנו ~~עם~~ ניהק אותך יותר, (וגו יכילה חסודם עק
שנחת ילדום אהבים אותך כ מה אורה כעוד קנול.
השירי מפעם עומדים נבי שניה אתה ית עולם
עון סעל צור

